

על מדף הספרים

סקירת הספר "שטוחלנדיה" (FLATLAND) / אדווין אבוט

הוצאת כתר ירושלים, 1984

זיהו שחם, "קשר-חם", המחלקה להוראת הטכנולוגיה והמדעים, הטכניון, חיפה

גודל לאורך זמן.

המחבר, אבוט, זימן לקורא אפשרות לדמות עולם בעל ארבעה או יותר ממדים, בתקופה שבה הרעיון נראה דמיוני לחלוטין. ללא ספק

הקדים בכך אבוט את זמנו.

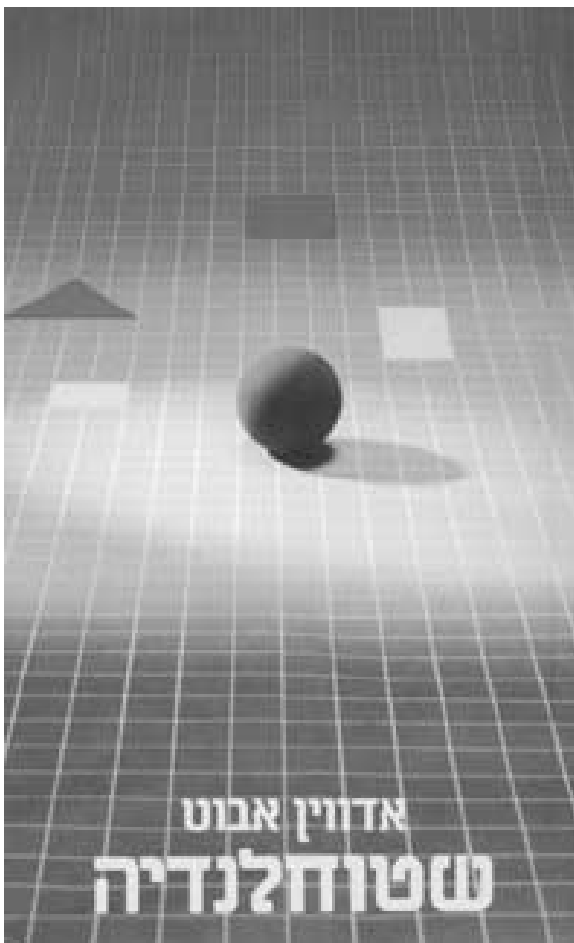
הספר מומלץ לקריאה למורים ולתלמידים כאחת.

מקורות:

Abbot, E. (1952). *Flatland*, Dover Publications Inc., New York.

Newman, J.R. *The World of Mathematics*, Vol. 4 (pp. 2361-2).

(*) לאחרונה יצא לאור, בהוצאת "בבל", תרגום נוסף של הספר בשם "מישוריה: סיפור מעשה שרבים ממדיו".

לפני למעלה ממאה שנה פרסם אדווין אבוט (Edwin Abbott) מנהל ביה"ס בלונדון, ספר מדע בדיוני בשם Flatland, שבתרגומו לעברית נקרא שטוחלנדיה. (*)

אבוט עסק בלימודים קלאסיים וכתב למעלה מ-40 ספרים בנושאי התמחותו, אולם נראה כי רק הודות לשטוחלנדיה (שפורסם תחילה בשם בדוי) לא נשכח שמו.

הספר דן בעולם דו-ממדי, המאוכלס על-ידי יצורים אינטליגנטיים חסרי כל מודעות לנעשה מחוץ לעולמם וחסרי כל אמצעים לצאת מן המישור שעליו הם חיים.

השטוחלנדיים הם צורות מישוריות קטנות. צורתן של כל אחד מהם קובעת את מצבו החברתי. נשים, המצויות בתחתית הסולם החברתי, הן קווים ישרים (למעשה קטעים). חיילים ופועלים פשוטים הם משולשים שווים-שוקיים. המעמד הבינוני מורכב ממשולשים שווים-צלעות, בעלי מקצוע נכבדים הם ריבועים, וכך הלאה במעלה סולם המצולעים. למעמד העליון – מעמד הכהונה, משתייכים מצולעים בעלי מספר כה רב של צלעות (כה קטנות) עד שקשה להבחין בינם לבין מעגלים.

הסיפור כתוב בגוף ראשון (על-ידי ריבוע) ובו ארבעה פרקים:

- החיים בשטוחלנדיה
- ביקור בארץ חד-ממדית: קוולנדיה
- מפגש עם כדור
- ביקור בעולם תלת-ממדי: חללנדיה

במהלך המפגש עם הכדור, מתוודע הריבוע לפלאי העולם התלת-ממדי, וכמה גדלה אומללותו כשהוא מבין שעליו להמשיך להיות מוגבל למישור. לאחר שהוא חוזר ממסעו המופלא, משתוקק השטוחלנדי להביא לידיעת תושבי ארצו את קיום העולם התלת-ממדי, אולם אז מכריזים עליו בשטוחלנדיה כעל כופר, והוא נדון למאסר עולם.

הספר מעורר התפעלות במיוחד בשל שלושה היבטים:

- ההתנגדות והביקורת הנוקבת של תושבי עולם n ממדי לגבי קיומו של עולם $n+1$ ממדי, כאשר $n=0,1,2$.
- החתכים המתקבלים בעולם n ממדי ($n=1,2$) כאשר חולף דרכו יצור בעל $n+1$ ממדים.
- התנועה בעולם n ממדי, הנתפסת בעולם $(n-1)$ ממדי כשינוי